

ΚΑΠΟΤΕ.... ΣΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ - Τα καφενεία μας

Τρία ήταν τα καφενεία του χωριού εκείνον τον καιρό: της κυρα-Γιαννίτσας, χήρας του Ανδρέα Κοτσιμπού, του Ι. Μανούκου (Μανουκίαννου) και του Αθ. Γεωργίου (Μούρκου) αναφέροντάς τα από το μικρότερο στο μεγαλύτερο. Και τα τρία χαρακτήριζε η ιδιαίτερη γραφικότητα και η απόλυτη αυθεντικότητα, η δε ύπαρξή τους υποδείκνυε τη ζωντάνια του χωριού μας εκείνον τον καιρό. Και δεν ήταν μόνο καφενεία. Κυρίως μικρομάγαζα ήταν, μικρά παντοπωλεία που σέρβιραν και καφέ. Μερικοί δείχνανε μια ιδιαίτερη προτίμηση σε κάποια από αυτά και γινόντουσαν κάτι σα θαμώνες.

Της κυρα-Γιαννίτσας το μαγαζί ήταν ιδιαίτερα μικρό που μόλις χωρούσαν δύο από εκείνα τα παλιά στρόγγυλα μεταλλικά τραπεζάκια. Ένα δωματιάκι όλο κι όλο ήταν, κάτω από τον όροφο του σπιτιού της και αρκετά χαμηλότερα από το δρόμο, που έμοιαζε με υπόγειο. Αντίκρυ της παλιάς δίφυλλης ξύλινης πόρτας με τα τζαμιλίκια φορτωμένος ο τοίχος με ράφια, ένα μέτρο μπρος του ο ξύλινος πάγκος και μπροστά του ακριβώς τα δύο τραπεζάκια, που στο ένα συνήθιζε να κάθεται ο συχωρεμένος ο Θανάσης ο Πολυζωίδης (ο Κούρνιας) και να απολαμβάνει τη μπύρα του μετά από κάθε ποδοσφαιρικό αγώνα με τον «Ανδρούτσο Γραβιάς». «Πιάσε άλλη μια Amstel κυρα-Γιαννίτσα, έχει τρομερή ζέστα σήμερα!» έλεγε και σε λίγο γέμιζαν αφρό τα πλούσια μουστάκια του.

Εκεί οι γυναίκες τις γειτονιάς προτιμούσαν να ψωνίσουν ότι τους έλλειπε, όχι μόνο από συμπάθεια στη χήρα, αλλά και γιατί γινόταν ευκολότερο το κουτσομπολιό κι εκεί κάθε μεσημέρι βρίσκαμε κι εμείς τα σχολιαρόπαιδα ευκαιρία για παιχνίδι στο γυρισμό μας από το σχολείο, κάνοντας μια σύντομη στάση για να αρχίσουμε να πετάμε τις σάκες μας από το δρόμο ψηλά κάτω στην αυλή, ξανά και ξανά, μέχρι να βαρεθούμε και να πάρουμε το δρόμο για το σπίτι.

Αυτό το μαγαζάκι, αν και τόσο μικρό, κατάφερε να δώσει στην άτυχη από τη μοίρα οικογένεια τη δυνατότητα να σταθεί στα πόδια της αξιοπρεπέστατα, να μεγαλώσουν τα παιδιά της και να προκόψουν. Και σε αυτό, η κυρα-Γιαννίτσα και αδελφή της η Μαγδαληνή είχαν το ίδιο πάντα ισοβαρή ρόλο. Στην κατεδάφισή του για να κατασκευαστεί το σημερινό κτίριο ήμουν παρόν, αλλά σίγουρα τότε δεν είχα εκτιμήσει την αξία του. Ήταν διώροφο από την κάτω πλευρά του δρόμου, ατόφια παραδοσιακό όπως τα περισσότερα τότε, που ελάχιστα είχε εκτιμηθεί η αξία τους και χάθηκαν μέσα στο νεωτεριστικό πνεύμα της εποχής. Και δυστυχώς, δεν υπάρχει σήμερα κάτι να μας θυμίσει εκείνο το γλυκύτατο μαγαζάκι και το ωραιότατο κτίριο.

Ένα εξίσου γραφικό καφενείο ήταν και του Μανουκίουαννου. Ευτυχώς το κτίριο υπάρχει, έχει συντηρηθεί με απόλυτο σεβασμό στην αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία και καλοδιατηρημένο καθώς είναι θα μας θυμίζει για χρόνια κάποια παράδοξα παιχνίδια μας, την καλοσυνάτη μορφή του μπαρμπα-Γιάννη ή το αυστηρό κι επιβλητικό βλέμμα της κυρα-Γιούλας, τα αερόστατα που φτιάχναμε στην αυλή του και το μυσταγωγικό περιβάλλον του. Ναι, εκεί επικρατούσε θρησκευτική ηρεμία και γαλήνη, μακριά από τις φωνές και τις φασαρίες του διπλανού μαγαζιού του Γεωργίου. Λίγοι θαμώνες σε εκείνα τα βαθύ καφέ ξύλινα τραπεζάκια, τα απόλυτα εναρμονισμένα με τις όμοια βαμμένες ψάθινες καρέκλες, λίγα λόγια, ευγενικά και όμορφα καθότι η παρουσία γυναικός δεν επέτρεπε εκτροπές και πολύ σοφία από τον στωικό μαγαζάτορα. Δεν πήγαινες εκεί να διασκεδάσεις, πήγαινες να ευχαριστήσεις ευλαβικά με ένα ποτήρι κρασί το Θεό που σου έδωσε τον άρτον τον επιούσιο μετά από μια τρομερά κοπιαστική μέρα.

Σε εξοπλισμό ήταν αρκετά μεγαλύτερο της κυρα-Γιαννίτσας αλλά υστερούσε σημαντικά από του Μούρκου. Θύμιζε περισσότερο καφενείο και λιγότερο παντοπωλείο, όπως κάποια σύγχρονα που προσπαθούν να μοιάσουν με παραδοσιακά. Ο χαμηλός φωτισμός λόγω της θέσης του και των περιορισμένων ανοιγμάτων του δημιουργούσε μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα, σχεδόν αποκρυφιστική. Αυτή η έλλειψη φωτισμού έκανε αργότερα, όταν λίγο

μεγάλωσα, την κυρα-Γιούλα πολλές φορές να με περνά για το γιο της «ήρθες Γιωργάκη μ;» μόλις δρασκέλιζα το κατώφλι. Και ίσως γι' αυτό να με αγαπούσε τόσο, επειδή μικρός της τον θύμιζα. Ίσως πάλι γιατί ήταν καλή φίλη της γιαγιά μου (τι θα 'κουσε και από τις δυο τους εκείνη η δόλια η μουριά!).

Το μαγαζί του Μούρκου ήταν σωστό παντοπωλείο γιατί εμπορευόταν τα πάντα. Πέρα από τα συνηθισμένα είδη, πουλούσε όσπρια, κρέατα, κατεψυγμένα ψάρια, ακόμη και οικοδομικά υλικά. Λίγο πονηρός ο μπαρμπα-Θανάσης στο καντάρι αλλά πάντα βοηθούσε όταν ήθελες κάτι και πάντα ήξερε να ξεφεύγει στις δύσκολες καταστάσεις. «Δεν το ζύγισες σωστά» τύχαινε να διαμαρτυρηθεί καμία πελάτισσα. «Να το ξαναζυγίσουμε» έλεγε πρόθυμα και με μια αδέξια κίνησή του χυνόταν το μισό κι έβαζε τις φωνές. «Βλέπεις τι μου κάνεις!». Εκεί είδαμε κάποια από τα έργα που παίζονταν στους κινηματογράφους, εκεί ξενουχτούσαν οι μεγαλύτεροι το πρωί της Πρωτοχρονιάς παίζοντας «31» κι εκεί ερχόντουσαν κάθε τέσσερα χρόνια οι βουλευτές προς άγραν ψήφων. Εκεί, μέσα στο μαγαζί ή έξω κάτω από τη μουριά, οι κάτοικοι του χωριού καθημερινά νομοθετούσαν και λογομαχούσαν, κάνοντας εμάς τους μικρότερους να πιστέψουμε ότι οι επόμενες γενιές θα είναι πιο λογικές και πιο ήρεμες. Ακόμη δεν ξέραμε ότι το κανιανίτικο αίμα δε σταματά ποτέ να βράζει.

Ένα όμως πιστεύω θα μείνει από εκείνο το καφενείο αξέχαστο: «τα κοκορέτσια» όπως λέγαμε εκείνα τα πολύ μικρά κομμάτια κοκορετσιού, σαν τα νύχια μας, που κόστιζαν μία δραχμή το καθένα, και που έψηνε ο μπαρμπα-Θανάσης κάθε Σάββατο. Δύσκολα θα καταφέρει να πετύχει ξανά κανείς τέτοια νοστιμιά. Ακόμη και ο Πουρνάρας στο πάνω χωριό, το Οινοχώρι, που φημιζόταν για την τέχνη του στο κοκορέτσι, για μένα που είχα την τύχη να την απολαμβάνω συχνά, δεν τον ξεπέρασε. Όλο το χωριό το Σάββατο το απόγευμα μοσχοβολούσε και κυριαρχούσε μια αίσθηση μαγική, μια δύναμη ελκτική που δύσκολα μπορούσες να την υπερνικήσεις και να την αποφύγεις.

Τη δύναμη αυτή νομίζω μπορεί να την εκφράσει καθαρότατα ένα περιστατικό που κάποτε μου εξιστορήσανε: ήτανε Σάββατο και θέρος και

κάποιος νέος (τι σημασία έχει ποιος;) είχε πάει από νωρίς να βοηθήσει τους δικούς του στο δέσιμο των δεματιών. Ο άμοιρος περίμενε πώς και πώς εκείνη τη μέρα να απολαύσει το θεσπέσιο κοκορέτσι. Η ώρα περνούσε, πέρασε το μεσημέρι, έφτασε απόγευμα και η δουλειά ακόμη ατέλειωτη. Ένας φόβος τον κυρίεψε, μη τυχόν αργήσει και δεν προλάβει, μη τυχόν και πουληθεί όλο το «εμπόρευμα». Βλέποντας τον ήλιο να κρύβεται πίσω από την κορφή του Αϊ-Βασίλη και νιώθοντας το σούρουπο να απλώνεται σε λίγο σαν ένα μαγικό πέπλο, δεν άντεξε: «Μάνα, πριν εκατό χρόνια στην Αμερική οι άνθρωποι σκοτωθήκανε για το οκτάωρο και μεις θα δουλεύουμε ακόμη σα σκλάβοι;» Και μονομιάς παρατά τα δρεπάνια και ξεκινά για το χωριό.

Δεν ήταν ούτε ασυνείδητος ούτε έλλειψη σεβασμού χαρακτήριζε εκείνον το νέο. Όμως αυτή η μυρουδιά του κοκορετσιού, που μπορεί να μην έφτανε ως εκεί αλλά η φαντασία του τη δημιουργούσε τόσο ζωντανή, τόσο έντονη, τον είχε μαγέψει σα σύγχρονη Κίρκη και τον έκανε να φερθεί τόσο ατίθασα. Σε όλη τη διαδρομή προς το χωριό εφιαλτικά ηχούσαν τα λόγια του Μούρκου που η αγωνία του έπλαθε: «Τώωωρα!. Να 'ταν κι άλλοι!» Και με αυτή την αγωνία και λαχτάρα «θα προλάβω; θα προλάβω;» ανέβαινε όλο και πιο γρήγορα, αγκομαχώντας όλο και πιο έντονα να προλάβει τουλάχιστον έστω τα τριάντε τέσσερα τελευταία κομμάτια και να δικαιολογηθούν απόλυτα οι ενοχές του που άφησε μόνους τους δικούς του.

Η μάνα του μπορεί να απογοητεύτηκε στιγμιαία με τον αγώνα που είχε μπροστά της να τελειώσει το δεμάτιασμα, αλλά βλέποντας το σπλάχνο της να ανηφορίζει προς το χωριό, όλο σβελτάδα και δύναμη, διαλέγοντας το δρόμο των αισθήσεων από το δρόμο της λογικής όπως συμβαίνει σε κάθε συναισθηματικά υγιή νέο, κατά βάθος χαιρόταν για το καυτό αίμα που κυλούσε στις φλέβες του. Και σαν κάθε μάνα που δε θέλει ποτέ να κάνει κακή σκέψη για το παιδί της αρπάζει το δρεπάνι και αυτόματα τον δικαιολογεί: «παιδί ειν' ακόμη!».

Οι σημερινοί ιδιοκτήτες θα πρέπει να το καταλάβουν και να παραδεχτούν ότι εκείνα τα καφενεία δεν τους ανήκουν! Μπορεί να τους

ανήκουν τα ντουβάρια και η γη που αυτά πατούν, όμως όλα τα άλλα είναι κοινά. Οι αναμνήσεις, οι εικόνες που κουβαλούμε μέσα μας, οι προσωπικές σχέσεις αγάπης ή διαμάχης που αναπτύξαμε σε αυτά, με άλλα λόγια η ίδια η τοπική ιστορία μας. Και αυτή την ιστορία θα κάνουμε το παν για να την κρατήσουμε κοινή και ζωντανή. Ας μας δικαιολογήσουν!

Συνεχίζεται.....